zatot hozni, sőt ennél több — kötelesség.

— Ne veszítsük el hitünket, ők meghozták a maguk magasztos áldozatát fiatal életükkel a magyar ujságírásnak, a magyar repülés ügyének és a polgári kötelességteljesítésnek. Mi azonban a 12 frissen hantolt sír keresztjére és fejfájára odaégetjük a legszebb sírmondatot, amelyet csak igaz és egész férfi kaphat:

Megtettétek kötelességteket.

„Férfiak voltatok . . ."

Tóth László dr., a Nemzeti Ujság főszerkesztője, a Magyar Ujságírók Egyesületének elnöke sírástól elcsukló hangon vett búcsút a toll és a levegő mártirjaitól:

— Nem felejtjük el soha, hogy férfiak voltatok, igazak voltatok, hívők voltatok, bátrak voltatok és mindenekfelett magyar ujságírók voltatok.

Az ujságírásnak és a sajtónak gyászát tolmácsolom azoknak, akik Veletek együtt mentek a halálba és azért küzdöttek még az utolsó pillanatban is, hogy megmentsenek Benneteket.

— Fiúk, Isten Veletek! Reménységgel kiáltjuk felétek: Isten Veletek! és hitünk tanítása szerint mondjuk: a viszontlátásra!

Elindul a gyászmenet

A könnyekig megható beszéd után vitéz Horthy István, a Magyar Aero Szövetség elnöke mondott búcsúztatót. A búcsúztatók elhangzása után megindult a gyászmenet. A zenekar Prohászka Gyászindulóját játszotta. A hatalmas tömegtől kísért kocsisor a legelső tizenegy sírhant felé indult. Több mint egy óra hosszat tartott, mig az utolsó koporsót is leemelték a gyászhintóról. Az Operaház énekkara utolsó gyászdalát énekelte és ekkor megrázó jelenetek játszódtak le. A hozzátartozók szivettépően zokogtak, de hangosan sírtak az elhunytak barátai, ismerősei és olyan idegenek is, akik a temetésen való részvétellel akarták leróni kegyeletüket az ujságírás hősi halottaival szemben. Pontosan háromnegyed 7 órakor kezdték a főváros által adományozott díszsírhelyekbe lereszteni a koporsókat és néhány perc mulva már döngött a koporsók fedelén a rájuk hulló rög.

A tizenkettedik áldozat, Valgóczy Gyula pécsi joghallgatónak földi maradványait Győrbe szállitották és ott a családi sírboltban helyezik örök nyugalomra.

Országszerte beszervezték már az Őszi Lakberendezési Vásár érdekképviseleteinek hálózatát

Szent István napja után megkezdik a vásárigazolványok árusitását

Mint minden évben, ezúttal is nagy érdeklődéssel várja a vidéki közönség az Őszi Lakberendezési és Háztartási Vásárt. Az érdeklődés nem utolsó sorban a féláru utazási kedvezményt biztosító vásárigazolványoknak is szól. Hogy ilyen igazolványt minél könnyebben és minél kényelmesebben szerezhessen be bárki magának, az Őszi Vásár az egész országra kiterjedő széleskörű képviseleti hálózatot szervezett be. Valamennyi menetjegyiroda, minden jelentősebb pénzintézet, a kereskedelmi és iparkamarák, az ipartestületek, a legtöbb községi és körjegyzőség, egy sereg nyilt elárusitási üzlet vállalta a képviseletet és mindeme helyeken már Szent István napja után megkezdik a vásárigazolványok árusitását.

Vásárigazolványt bárki válthat magának. A vásárigazolvány ára személyenként azok részére, akik legfeljebb 110 kilométernyire laknak Budapesttől 1.50 pengő, azok részére pedig, akik messzebb laknak, 2.50 pengő. A vásárigazolvány a magyar közlekedési vállalatok minden vonalán féláru jegy váltására jogosít és természetesen a vásár díjmentes látogatására is feljogositja tulajdonosát.

Ujjáéled a régi hires bátai búcsújáróhely

Pálosokat szeretnének letelepiteni a faluban

Báta, aug. 13. — A Sárvíz és a Duna egyik mellékágának ölelésében, Tolna megye déli csücskén, a Szekszárdtól délfelé húzódó Sárköz sávján fekszik Báta. Még a Sárközhöz számítják, pedig inkább külön vidék: a Bátavidék háromszögének csúcsát zárja le. Ez a megkülönböztetés annál is inkább jogos, mert a régi oklevelek Bátakőnek emlegetik a falut s ezt a más tájjelleget igazolják a még meglevő község- és helynevek: Bátaapáti, Bátaszék, Bátagyür stb. A községnek híres a multja és hirhedt a jelene. Híres a multja, mert a bátai elpusztult klastromtemplomhoz fűződik a Szent Vér csodája és hirhedt a jelene, mert népét is tizedeli a sajátos magyar betegség, az egyke. A falu plébánosa, Fajth Jenő most arra az egyedülálló dologra vállalkozott, hogy

visszaidézze a multat s így megszépitse a jelent. Kijárta, hogy 180 ezer pengős költséggel a régi csodás klastrom helyén új templom épül, azon fáradozik, hogy szerzeteseket telepitsenek a faluba.

s megelevenedjenek a régi, híres búcsújáróhely hagyományai.

Elsüllyedt faluk temetője

A széles medencét keleten és északkeleten a szekszárdi hegyek, nyugaton a Duna árterületének erdőségei és a bátai hegy szegi. A klastromdombról, ahol sürögnek a munkások és ássák a terraszszerűleg levágott domb oldalába az új templom alapjait, zöldelő mezőkre, szelid lankású dombhátakra, földhasított szántóföldekre esik a pillantás.

Ötven-hatvan évvel ezelőtt még nádlások zöld tengere susogott aszélben a mezők helyén

s a mocsaras rengetegből csak a „gyűrők" emelkedtek ki, a magasabb dombok. Ezeken és a göröndökön telepedtek meg a halászok, legeltették a népek a libákat és túratták a mocsaras talajt disznókondákkal. Még azelőtt pedig hatalmas falvak népe küzdött köröskörül az élettel:

— Elsüllyedt falvak temetője a vidék

— kanyarít széleset a plébános — amelyeknek nyomait poros irások és a megmaradt dűlőnevek őrzik. Ott balra tőlünk van Furkó telep. Valamikor, az ősidőkben római állomás, később a magyar világban népes község. Keleten, ahol a szekszárdi présházak fehér fala villog, volt Farkasd falu, még odébb Kövesd, a királyi kanászok falva, akikről meg vagyon irva, hogy

az volt a kötelességük: a királynak szállitsák a mézsört, a márcot.

A bátaszéki templom irányában volt Kesztöle, a Nyulak szigeti apácák hajdani birtoka. Ott lent volt Asszonyfalva, melynek nevét a Szomfova dűlő alakjában őrzi a nép szája. Eltűntek a magyarságot ért viharokban.

Megdobbantja lábát a földtúrás felett Fajth Jenő:

— Itt ezen a vidék felett őrködő domboldalban állott a bátai kegytemplom s ennek az oltáránál esett meg a szent Vér csodája. Az apátság, melyet még Szent István király alapított, a vérzivataros századok alatt sok mindenen ment keresztül, de igazi hírnévre akkor tett szert, amikor a 14. században szerte futott híre a csodának:

az apátság egyházában szent ostyában ezrek és ezreknek láthatólag megjelent Krisztus vérének és testének egy darabkája. A csoda évekig állandósult, sőt a feljegyzések szerint évszázadokig.

mert 1539-ig, amikor a kolostort és a templomot a török feldúlta s az ereklye elveszett, észlelték a zarándokok, akik mindenhonnan ideözönlöttek. Kultusza kifejlődött, országos nagy emberek, a Hunyadiak, Perényiek, Kinizsiek halmozták el az egyházat ajándékokkal, hálából a történt meghallgatásokért. Egyszer Perényi János el is raboltatta és Siklóson őriztette külön ablakfülkében.

Beszéd közben járjuk a széles terrászt, amelyet keresztül-kasul hasogatnak a alapárkok. Mutogatja a plébános úr a régi klastromtemplom helyét, a szentlászlókorabeli sirokat, amiket felturt az ásó. Elmondja, hogyan mutattak Csalogovits József dr. szekszárdi múzeumigazgatóval a hegyen, amelyet csak titkos kincskeresők ásója bolygatott meg, a klastrom falmaradványai után, hogyan találták meg nyomait, határozták meg fekvését, hogy pontosan fölébe épülhessen az új templom.

Amíg Fajth Jenőnek a munkásokkal akad dolga, addig félrevonok egy öreg fuvarost, aki Dunaszekcsőről fuvarozza a templom betonalapjaihoz szükséges „sódert", folyami homokot és megvallatom, mit tud a régi világbeli dolgokról.

— Nem ér el már olyan messze az én eszem ténsúr. Arra még emlékszem, hogy akkor, amikor még én éltem a fiatalságomat, jobb világ volt. A Duna igaz, hogy a falu alá ért, azért az épületünk ilyen hosszú, mint a tekeredő kigyó a hegy alá, de volt abban jó is.

Halásztunk a gyürökön s olyan dolgunk volt,

hogy sült hallal ettük a főtt halat.

— De arról csak hallott az öregjeitől, hogy milyen csoda esett ezen a hegyen?

— Hallani hallottam, meg magam is jártam surbankoló legény koromban kincset ásni a hegyre. Dehát nem találtunk mink semmit.

— Azt tudja, hogy a szent vért látni lehetett az ostyában?

— Beszélnek egyet-mást. Nem mondom, magam is hallottam a szülémtől, Isten boldogitsa szegényt, hogy még most is megvan. Itt rejtőzik valahol, a hegy belsejében! Mert a szülém szavaihoz képest, amikor az akkori öregekre rájöttek a törökök, az egyik barát, aki a vért őrizte volna, elmenekült a hegyen lévő barlangba. De a törökök utánamentek és kieresztették a vérit.

A barát meg tüzes kerékké vált, pörgött, pörgött, hogy a törökök el ne vihessék a szent ostyát.

Akinek jó füle van, éjszakánként még most hallhatja a zúgását. Akadtak, akik keresték is a barlang száját, de még eddig nem akadtak a nyomára.

Az öreg magyar éles szemével elkémlel a hegy felé, mintha keresné a rést, vagy a kék lidérclángot, hátha kivillan, aztán elkocog a lovaival.

A plébános úr a kúthoz csal, amelyet már 30 méter mélyre leástak, hogy az **építkezéshez** legyen víz s napok óta türelmetlenül lesi, mikor buggyan a forrása, mert csak akkor kezdhetik el a munkát. Megkérem, ismertesse az utat, amig idáig értek, hogy áshatják a templom alapjait a ragadós, napon fínoman kéklő agyagba:

— Az új templomot a szükséglet követelte meg, mert

a közel négyezer lelket számláló község jelenlegi temploma nem tudja befogadni az embereket.

Ehhez járult a mult még kísértő emléke. Szinte készen adódott a gondolat, hogy ha már templomot építünk, akkor

oda építsük, ahol a híres klastrom templom is épült, ide a hegyoldalba.

1931-ben kezdtem az akciót, sikerült megnyernünk Hóman Bálint akkori kultuszminisztert a gondolatnak, országos gyüjtés is indult s a Mária Terézia alapitvány birtokainak jövedelméből, meg a község megajánlásából már ott tartunk, hogy megtörténtek az első kapavágások.

A templom 180 ezer pengőbe kerül, ebből 150 ezer téglát, 340 egész napos fuvart, 1000 napszámot, 800 pengő készpénzt és a gyüjtésből befolyt 25 ezer pengőt adott az egyházközség, a többi az alapitvány terhére megy.

Épen jön az építést vezető mérnök, Gábriel úr is, akivel elmondatom, milyen lesz a templom:

— Egy tornyos, három hajós, román stilusu templomot építünk Lechner tanár tervei szerint.

Bejárata kelet felé néz, mert „keletről jön a világosság" s árkádsor emelődik főkapuja fölé.

Hosszúsága 44 és fél, szélessége 37 és fél méter lesz.

A szerződés szerint még ebben az évben tető alá kell hoznunk, tavaszra pedig készen kell lennünk a vakolással is, hogy Urnapján fel lehessen szentelni. Mivel sok minden nehézséggel kell számolnunk, így éppen most ássuk a kutat, Dunaszekcsőről szállittatjuk az 1200 köbméter folyami homokot az alapok betonozására, ami a talaj viszonyok miatt kell, az őszi esős időjárást is számitásba vettük, 100—120 emberrel dolgoztatunk majd naponta s a templom a kikötött időre el is készül, mondja és már szalad is, hogy fennakadás ne legyen valamiben.

Bejárjuk a széles plátót mégegyszer. Egyik oldalán most veszem észre a tölgy fából faragott hatalmas keresztet:

— Lássa, mondja a plébános úr —

ezt a falusi emberek hozták fel a vállukon, fogadalomból a hegyre. Ezzel a néppel, akiben így él a hit, mint az én népemben, lehet dolgozni.

Viszont azt sem tagadhatom, hogy mindenki mellém állt. A vármegye építtette meg a lépcsős feljárót 10 ezer pengős költséggel, odavezet a Szilos-közbe, de azért engem az az érdeklődés, lelkesedés tüzelt, amellyel a falu fogadta a terveket és segít, hogy valóra váljanak.

A nap már felszívta a sikról a reggeli párákat, megellenzőzzük tenyerünkkel szemünket, hátha meglátjuk a tolnai templomtornyot. Lábunk alatt mélyen terül el a falu, nyüzsgő életével.

— Ide — mutatja a hegy akácával benőtt oldalát — ide

építtetnénk új klastromot s beléje, ha lehetne, pálosbarátokat, hogy a bátai hegy új temploma köré meginduljanak megint szivüket tenyerükön ég felé tartva a zarándokok seregei,

felragyogjon a régi kegyhely fénye és besugározza necsak a falut, de a messze környéket is. S ha Isten erőt ad hozzá, talán valóra is sikerült váltanom ezt az álmomat. Az emlékek pislogó tüzét felszítottam a népben, a templom ápolja ezt a tüzet s melegénél talán behegednek a mai élet sebei.

Halk harangszót hoz a szél. Mi meg állunk a hegy peremén. Lehunyjuk a szemünket. Mind a ketten egy képet látunk: lehajtott fejjel, kámzsaujjba dugott kezekkel alázatos szerzetesek indulnak zsolozsmára a templomba. Mintha hallanánk is, hogyan csattog sarujuk talpa a kövön...

(Zs. Gy.)